

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Öğretmenlerin Psikolojik Sağlıkları ve Kendini İşe Vermeleri Üzerine Korelasyonel Bir Çalışma

A Correlational Study on Teachers' Resilience and Their Work Engagement

Fulya KÖSE

MEB, Öğretmen, fulyakose44@gmail.com

Orcid ID: 0000-0003-4101-1630

Öz: Bu çalışmada öğretmenlerin psikolojik sağlıkları ile kendini işe vermeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. İlişkisel tarama modelinde gerçekleştirilen bu araştırmanın evreni, Kahramanmaraş ili merkez ve ilçelerinde bulunan resmi ve özel anaokulu, ilkököl, ortaokul ve liselerde çalışan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır örneklem yoluyla seçilen 346 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada, öğretmenlerin psikolojik sağlıklarını ölçmek için "Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği", kendini işe verme düzeylerini ölçmek için "Kendini İşe Verme Ölçeği" kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının sosyo demografik özelliklerini belirlemek üzere araştırmacı tarafından geliştirilmiş "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının ve kendini işe verme düzeylerinin ortalamasının üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının cinsiyet değişkeni bakımından farklılaştığı; medeni durum, kıdem, brans, yaş, eğitim durumu ve çalışılan okul kademesi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Araştırmanın bir diğer sonucu olarak öğretmenlerin kendini işe verme düzeyleri; cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu ve çalışılan okul kademesi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermezken, kıdem ve brans değişkenleri bakımından farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin psikolojik sağlık ve kendini işe verme puanları arasında pozitif ve düşük seviyede ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmanın son kısmında araştırma sonuçlarından hareketle geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kendini işe verme, psikolojik sağlık, öğretmen

Abstract: This study attempts to examine the relationship between teachers' resilience and their work engagement. Having a relational survey model, the universe of the study consisted of teachers working at public and private kindergartens, primary schools, secondary schools and high schools in the city center and in the districts of Kahramanmaraş. The sample held 346 teachers who were selected by convenience sampling method, one of the purposive sampling methods. The study deployed "The Brief Resilience Scale" to measure teachers' resilience, and the "Work Engagement Scale" for testing their work engagement levels. The "Personal Information Form" developed by the researcher was used to identify teachers' socio-demographic characteristics. The study results revealed that the teachers' resilience and work engagement levels were above average. A significant difference was noted across teachers' resilience in terms of their gender, while no significant difference was found in terms of their marital status, seniority, branch, age, education level and the school level they worked at. The results also depicted that the teachers' work engagement levels did not significantly vary across their gender, marital status, age, education level and the school level they worked at; whereas, a significant difference was found in terms of their seniority and branch. Besides, there was a positive and low-level relationship between teachers' resilience and their self-employment scores. Based upon the

Geliş Tarihi: 21.05.2021

Kabul Tarihi: 10.02.2022

Yayın Tarihi: 30.04.2022

Atıf: Köse F. (2022). Öğretmenlerin psikolojik sağlıkları ve kendini işe vermeleri üzerine korelasyonel bir çalışma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 102-110. Doi:

10.33437/ksusbd.940730

---

results, various recommendations were provided in the last part of the study.

Keywords: Work engagement, resilience, teacher

GİRİŞ

Bireyin sağlıklı yaşayabilmesi, yaşamı boyunca farklı gelişim dönemlerinde gelişimsel görevlerini sağlıklı bir şekilde başarabilmesi ve sosyal rollerine uygun davranabilmesi, olumlu ve sağlıklı bir kişilik ve benlik gelişimi ile ifade edilebilir. Birey, yaşamı boyunca devam eden düzenini bozan ve yaşamını olumsuz etkileyen birçok yaşamsal olayla karşı karşıya kalmaktadır. Bireyin baş etmek zorunda kaldığı bu durumlarla ilgili olarak geliştirdiği farklı işlevsel ve işlevsel olmayan davranış mekanizmaları vardır. Bu mekanizmaları kullanabilme, yaşamın getirdiği zorluklara uygun adaptasyonlar sağlayabilme ve zorluklarla baş edebilme gücü psikolojik sağlamlık olarak karşılık bulur (Oktan,2008: 7). Bazı insanlar yaşanan stresli ve travmatik durumlar karşısında anksiyete ve depresyon gibi çeşitli sıkıntılar yaşayabilir ve olumsuz ruh hali çok uzun sürebilir, bazı insanlar ise bu tür olumsuz durumlardan kaynaklanan ruh halinden çabucak çıkabilir ve normal hayatlarına dönebilirler. İnsanların bu kendini toparlama ve hızlı bir biçimde normal yaşantılarına dönme güçleri psikolojik sağlamlık kavramıyla ortaya çıkmıştır (Doğan,2015).

Ruther (1999), psikolojik sağlamlığı; stres veya zorlukların üstesinden gelme olarak ifade ederken, Masten ve Obradovic (2006)sıkıntı bağlamında olumlu uyum sağlama durumlarını kapsayan geniş kavramsal bir şemsiye olarak, Fraser ve Terzian (2005) ise kişisel özelliklerle çevre arasındaki dinamik ve karşılıklı etkileşim içeren bir süreç olarak ifade etmektedir (Akt.Ak,2016). İnsanın yaşamında durumlara, olaylara verdiği bu tepkiler gerçekte psikolojik sağlamlığının nasıl olduğu hakkında bilgi verir. Eğitim sistemi içinde önemli bir yeri olan öğretmenlerin günlük yaşamda durumlara, olaylara verdikleri tepkiler, zorluklarla baş edebilme güçleri kısacası psikolojik sağlamlıkları eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken hem kendilerini hem de öğrencileri etkileyebilmektedir.

Eğitim hizmetinin nitelikli ve istendik yönde olması öğretmenlerin işlerini ne derece iyi yaptıkları ile de yakından ilgilidir. Kendilerinden, eğitim örgütlerinin amaçları doğrultusunda çalışmalarını beklenen öğretmenlerin kendini işe vermeleri okullar açısından istendik bir durumdur (Köse, 2015). Kendini işe verme “etkili olumlu bilişsel durum, zindelik, adanmışlık ve kendini verme” olarak tanımlanmaktadır. Kendini işe vermiş kişiler angaje olmuş kişiler olarak ta ifade edilebilir. Angaje olmuş çalışanlar da çok çalışır, hayat dolu ve işlerine adanmışlardır (Roozeboom ve Schelvis,2014). Kendini işe verme kavramını araştırmacılar; dinçlik, adanmışlık ve yoğunlaşma olarak işle ilgili, olumlu ve doyurucu bir zihin durumu olarak da ifade etmişlerdir. Dinçlik; kişinin çalışırken enerjisinin ve zihinsel direncinin yüksek seviyede olması, işine gayret gösterme istekliliği ve en zor durumlarda bile sürekliliğini koruması, adanma; kişinin işiyle fazlasıyla ilgili olması, önem vermesi ve işinde heyecan, ilham, gurur ve mücadele duygularını hissetmesi, yoğunlaşma ise kişinin tümüyle işine odaklanması, mutlu bir şekilde işiyle meşgul olması böylece zamanın çabuk geçmesi ve işten kendini alıkoyamamasıdır (Schaufeli, 2012). Buradan yola çıkarak öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecinde karşılaştığı zorluklar, özel yaşamlarında yaşadıkları sıkıntılar onların kendilerini işe verme süreçlerini de olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebilmektedir.

Psikolojik sağlamlık, insanların iş yaşamlarında da onlar üzerinde etkili olabilmektedir. Kuruluşların modern iş dünyasında etkili bir şekilde rekabet edebilmek için, psikolojik olarak sağlam ve işleriyle tam olarak ilgilenen işine bağlı çalışanlara gereksinimi vardır (Demren,2020). İşine bağlı olan ve kendini işine adanmış kişilerde aranan özelliklerden biri olarak da psikolojik sağlamlık görülebilir. Buradan yola çıkarak çalışanların psikolojik sağlamlığının, kendini işe vermeye pozitif olarak ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Öğretmenlerin psikolojik sağlamlıklarının bilinmesi, bu konuda yapılacak çalışmalarla gelecek nesillerinde sağlıklı olmasına destek sağlayabilecektir. Bu bağlamda ulaşılabilen alanyazına baktığımızda öğretmenlerin psikolojik sağlamlıkları ve kendilerini işe vermeleri arasındaki ilişki konusunda ülkemizde çalışmaya rastlanmaması bu konularda yapılacak çalışmalarla alana katkı sağlayabileceğini düşündürmektedir. Bu araştırmada öğretmenlerin psikolojik sağlamlıkları ile kendini işe verme düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin psikolojik sağlımlıkları ve kendini işe vermeleri ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin psikolojik sağlımlıkları ile kendini işe verme cinsiyet, yaş, medeni durum, brans, mesleki kıdem, eğitim durumu, çalıştığı okul kademesi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmenlerin psikolojik sağlımlıkları ile kendini işe verme değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, veri toplama araçları, takip edilen işlemler ve verilerin analizine yönelik bilgiler bulunmaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nicel bir çalışma olup değişkenler arasındaki ilişkilerin derecesini ve düzeyini belirlemeye çalışan ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Tarama modelleri, geçmiş veya hali hazırda bir durumu bulunduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun olan modeldir. İlişkisel tarama modelleriyse iki ve daha çok değişken arasındaki ilişkiyle birlikte değişimi de tespit etmeyi amaçlar (Karasar, 2005: 255). Bu bağlamda araştırmada, öğretmenlerin psikolojik sağlımlıkları ile kendilerini işe vermeleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Kahramanmaraş ilinde bulunan tüm resmi ve özel anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liselerde çalışan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırma evreninde 18525 öğretmen bulunmaktadır. Araştırmanın evrenini oluşturan 18525 öğretmenden 376 örneklem sayısının yeterli olduğu belirlenmiştir (Büyüköztürk, 2012). Gönderilen ölçme araçlarından geri dönen ve analizlere uygun olan 346 tanesiyle analizler yapılmıştır. Değerlendirmeye alınan 346 öğretmenin demografik özelliklerine ilişkin frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde değerleri

Demografik değişkenler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	200	57,8
	Erkek	146	42,2
Medeni durum	Evli	273	78,9
	Bekar	73	21,1
Mesleki kıdem	1-5 yıl	56	16,2
	6-10 yıl	69	19,9
	11-15 yıl	58	16,8
	16-20 yıl	69	19,9
	20 yıl ve üstü	94	27,2
Yaş	25 yaş ve altı	23	6,6
	26-35 yaş arası	115	33,2
	36-45 yaş arası	135	39,0
	46-55 yaş arası	59	17,1
	56 yaş ve üzeri	14	4,0
Eğitim durumu	Önlisans	12	3,5
	Lisans	288	83,2
	Yüksek lisans	44	12,7
	Doktora	2	0,6
Brans/ Dal	Sınıf	146	42,2
	Okulöncesi	32	9,2
	Brans	168	48,6
Çalıştığınız Okul	Anaokulu	15	4,3
	İlkokul	192	55,5
Kademesi	Ortaokul	109	31,5
	Lise	30	8,7
Toplam		346	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, 346 kişiden oluşan örneklem grubunun 200’ü (%57,8) kadınlardan, 146’sı (%42,2) erkeklerden meydana gelmektedir. Medeni durum açısından 273’ü (%78,9) evli, 73’ü (%21,1) bekarıdır. Mesleki kıdem açısından 56’sı (%16,2) 1-5 yıl, 69’u (%19,9) 6-10 yıl, 58’i (%16,8) 11-15 yıl, 69’u (%19,9) 16-20 yıl, 94’ü (%27,2) 20 yıl ve üstüdür. Yaş açısından 23’ü (%6,6) 25 yaş ve altında, 115’i (%33,2) 26-35 yaş arası, 135’i (%39,0) 36-45 yaş arası, 59’u (%17,1) 46-55 yaş arası, 14’ü (%4,0) 56 yaş ve üzeri yaş aralığındadır. Eğitim durumu açısından, 12’si (%3,5) önlisans, 288’i (%83,2) lisans, 44’ü (%12,7) yüksek lisans, 2’si (%0,6) doktora mezundur. Branş/dal açısından 146’sı (%42,2) sınıf öğretmeni, 32’si (%9,2) okul öncesi öğretmeni, 168’i (%48,6) branş öğretmenidir. Çalıştıkları okul kademesi açısından 15’inin (%4,3) anaokulunda, 192’sinin (%55,5) ilkokulda, 109’unun (%31,5) ortaokulda, 30’unun (%8,7) lisede çalıştığı görülmektedir.

Veri toplama araçları

Bu bölüm içerisinde araştırmanın veri toplama araçları ile ilgili bilgilere yer ayrılmıştır. Veri toplama araçları iki başlık altında açıklanmıştır.

Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği ve Güvenirlik Kanıtları

Ölçek, bireylerin psikolojik sağlamlığını ölçebilmek amacıyla Smith ve ark. (2008) tarafından geliştirilmiştir. Doğan (2015) tarafından uyarlama çalışmaları yapılmıştır. KPSÖ (Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği), 5’li likert tipinde, 6 maddelik, öz bildirim tarzı bir ölçme aracıdır. Ölçekte bulunan ve tersten kodlanan maddeler çevrildikten sonra, alınan yüksek puanlar, yüksek psikolojik sağlamlığa işaret etmektedir. Ölçeğin güvenirliliği iç tutarlık ve test tekrar test yöntemleriyle hesaplanmıştır. Buna göre, iç tutarlık güvenirlilik katsayısı .80 ile .91 arasında değişen değerlerde bulunmuştur. Test tekrar test güvenirlilik katsayısı ise, .62 ile .69 arasında bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin güvenirliliği .82 olarak hesaplanmıştır.

Kendini İşe Verme Ölçeği ve Güvenirlik Kanıtları

Kendini İşe Verme Ölçeği (UWES: Utrecht Work Engagement Scale), Schaufeli vd. (2002) tarafından geliştirilmiş ve Köse (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 17 maddeden oluşmakta olup 5’li likert şeklinde derecelendirilmiştir. Köse (2015) yapmış olduğu faktör analizi sonucunda ölçekteki maddelerin 2 boyut (İşe Bakış ve İşe Devam) altında toplandığını belirlemiştir. Kendini İşe Verme Ölçeği daha sonra yine Köse (2016) tarafından yapılan çalışmada tek boyuta indirgenmiştir. Bu çalışmada Köse (2016) tarafından uyarlanan ölçeğin tek boyutlu formu kullanılmıştır. Köse (2016) tarafından ölçek üzerinde yapılan güvenirlilik analizi sonucunda Cronbach Alpha katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Bu araştırma da ise ölçeğin güvenirliliği .78 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama araçlarının çalışmada kullanılabilmesi için Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışmalarını yapan Doğan’dan (2015); “Kendini İşe Verme Ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışmalarını yapan Köse’den (2015) gerekli izinler e-posta yoluyla alınmıştır. Ayrıca veri toplama araçlarının öğretmenlere uygulanabilmesi için Kahramanmaraş Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izin alınmıştır. Çalışma için Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Komisyonundan 16.12.2020 tarih ve 16/20 sayılı etik kurul izni alınmıştır. Uygulamalar online ve yüz yüze yapılmıştır. Öğretmenlere amaç kapsamında, cevapları içtenlikle yanıtlamalarının önemi açıklanmış ve kişisel bilgilerinin gizli tutulacağı konusunda gerekli güvence verilmiştir. Katılımın gönüllülük ilkesi çerçevesinde olduğu ifade edilmiş ve gönüllü olur formu doldurmaları istenmiştir. Uygulamanın içeriği konusunda gerekenler açıklanarak uygulamaya başlanmış ve yüz yüze uygulamalar ortalama 10-15 dakika civarında bitirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde elde edilen veriler, SPSS 21 (Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı) aracılığı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde frekans dağılımları, ortalama değerler ve bağımsız değişkenlerin anlamlılık durumuna bakılmıştır.

Bu çalışmada öğretmenlerin psikolojik sağlamlık ve kendini işe vermeleri arasındaki ilişkinin boyutu ve açısı korelasyon analiz yöntemiyle incelenerek yorum yapılmıştır. Büyüköztürk (2012)

korelasyon katsayısını değişkenler arasındaki ilişkinin seviyesini, miktar ve açısını ortaya koyan sayı olarak ifade etmiştir. Korelasyon katsayısı, iki değişken arasındaki ilişkinin düzeyini bularak yorumlamak amaçlı kullanılmaktadır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin tek değişkenli normallik dağılımlarına ilişkin normallik testi sonuçları aşağıda Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Psikolojik sağlamlık ölçeği ve kendini işe verme ölçeği normallik değerleri

Veri Toplama Araçları	$\bar{x}$	Ss	Ortanca	Çarpıklık	Basıklık
Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	20,27	4,12	20,00	-,091	-,042
Kendini İşe Verme Ölçeği	62,58	7,32	63,00	-1,33	3,50

Tablo 2’de görüldüğü gibi Psikolojik Sağlamlık Ölçeği çarpıklık, basıklık katsayıları -1 ile +1 arasında yer aldığı, Kendini İşe Verme Ölçeği çarpıklık, basıklık katsayılarının -1 ile +1 arasında yer almadığı görülmektedir. Bu durumda Psikolojik Sağlamlık Ölçeği verilerinin normal dağılım gösterdiği, Kendini İşe Verme Ölçeği verilerinin normal dağılmadığı görülmektedir. Bu kapsamda Psikolojik Sağlamlık Ölçeği nicel verilerinin analiz edilmesinde parametrik testler kullanılmış, Kendini İşe Verme Ölçeği nicel verilerinin analiz edilmesinde nanparametrik testler kullanılmıştır. Öğretmenlerin psikolojik sağlamlık puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumunu tespit etmek amacı ile t testi; yaş, branş, mesleki kıdem, eğitim durumu ve çalıştıkları okul kademesi değişkenlerine göre farklılaşma durumunu tespit etmek amacı ile de anova testi kullanılmıştır. Öğretmenlerin kendini işe verme puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumunu tespit etmek amacı ile Mann-Whitney U testi; yaş, branş, mesleki kıdem, eğitim durumu ve çalıştıkları okul kademesi değişkenlerine göre farklılaşma durumunu tespit etmek amacı ile de Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma problemlerine ilişkin bulgular alt problemlerin sırasına bağlı olarak verilmiştir.

1. Öğretmenlerin Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri ve Kendini İşe Verme Düzeylerine Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemde yer alan “Öğretmenlerin psikolojik sağlamlıkları ve kendini işe vermeleri ne düzeydedir?” sorusuna cevap aranmıştır. Öğretmenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin dağılımı Tablo 3.’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin psikolojik sağlamlık ve kendini işe verme düzeylerinin dağılımı

	N	$\bar{x}$ (En düşük ve en yüksek)	$\bar{x}$	SD
Psikolojik Sağlamlık	346	6-30	20,27	4,12
Kendini İşe Verme	346	17-85	62,58	7,32

Tablo 3.’de görüldüğü gibi öğretmenlerin psikolojik sağlamlıklarının aritmetik ortalaması 20,27 standart sapması 4,12 olduğu görülmektedir. Bu tabloya göre, öğretmenlerin psikolojik sağlamlık puanlarının ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin kendini işe vermeleri aritmetik ortalaması 62,58 standart sapması 7,32 olduğu görülmektedir. Bu tabloya göre, öğretmenlerin kendini işe verme puanlarının ortalamasının üzerinde puan aldıkları görülmektedir.

2. Öğretmenlerin Psikolojik Sağlamlıkları ve Kendini İşe Verme Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesine Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemde yer alan “Öğretmenlerin psikolojik sağlamlıkları ve kendini işe verme düzeyleri cinsiyet, medeni durum, kıdem, branş, yaş, eğitim durumu ve çalıştıkları okul

kademeleri değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır? sorusuna cevap aranmıştır. Öğretmenlerin psikolojik sağlamlık ve kendini işe verme düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre dağılımı Tablo 4.'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin psikolojik sağlamlık ve kendini işe verme düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi

	Cinsiyet		Medeni Durum		Kıdem		Branş		Yaş		Eğitim Durumu		Çalıştıkları Okul Türü	
	t	p	t	p	F	p	F	p	F	p	F	p	F	p
Psikolojik sağlamlık	2.15	.032*	1.30	.19*	1.464	.213*	.850	.428*	1.470	.223*	.263	.769*	1.490	.227*
Kendini işe verme	Cinsiyet		Medeni Durum		Kıdem		Branş		Yaş		Eğitim Durumu		Çalıştıkları Okul Türü	
	U	p	U	p	X ²	p	X ²	p	X ²	p	X ²	p	X ²	p
	13229,50	.135*	9055,50	.231*	12,52	.014*	11,31	.003*	3,34	.342*	2,66	.264*	1,60	.449*

*p<.05

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin psikolojik sağlamlıklarının medeni durum, kıdem, branş, yaş, eğitim durumu ve çalıştıkları okul kademesi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülürken cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık bulunmuştur [t(346)=2.15, p<.05]. Erkek öğretmenlerin psikolojik sağlamlıklarının (M=20,83), kadın öğretmenlere (M=19,87) göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin kendini işe verme düzeyleri; cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu ve çalıştıkları okul kademesi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Öğretmenlerin kendini işe verme düzeylerinin kıdeme göre anlamlı bir farklılaşma durumunu tespit etmek amacı ile yapılan 'Kruskal Wallis-H' testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (x² = 12,52; p<.05). Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek üzere 'Mann-Whitney-U' testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda 1-5 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlerin kendini işe vermelerinin, 6-10 yıl arası kıdeme sahip olanlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin kendini işe verme düzeyleri branşa göre anlamlı bir farklılaşma durumunu tespit etmek amacı ile yapılan 'Kruskal Wallis-H' testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur (x² = 11,31; p <.05). Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek üzere 'Mann-Whitney-U' testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerinde daha yüksek düzeyde kendini işe verdikleri belirlenmiştir. Diğer gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

3.Öğretmenlerin Psikolojik Sağlamlıkları ile Kendini İşe Vermeleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt probleminde yer alan "Öğretmenlerin psikolojik sağlamlıkları ile kendini işe vermeleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır. Öğretmenlerin psikolojik sağlamlıkları ile kendini işe verme değişkenlerinin korelasyon katsayısı hesaplanarak ilişkiye bakılmıştır. Sonuçlar Tablo 5.'de gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin psikolojik sağlamlıkları ile kendini işe vermeleri arasındaki ilişkiye ait Sperman (Korelasyon) analizi sonuçları

	Kendini İşe Verme
Psikolojik sağlamlık	,261**

**p<.01

Tablo 5. incelendiğinde öğretmenlerin psikolojik sağlık ve kendini işe verme puanları arasında ($r = ,261$; $p < 0.01$) .01 güven aralığında pozitif ve düşük seviyede ilişki olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin psikolojik sağlıkları arttıkça kendini işe vermeleri de artmaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada elde edilen bulgular öğretmenlerin genel itibarıyla psikolojik sağlıklarının ortalamasının üstünde olduğu ifade edilebilir. Elsel (2019), Karacabey ve Bozkuş (2019) tarafından yapılan araştırmalarda da öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu araştırma sonuçlarından farklı olarak Cerit, Kadioğlu Ateş ve Kadioğlu (2018) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin psikolojik sağlık düzeyleri ortalamasının altında bulunmuştur. Bu farklı sonuçların ortaya çıkmış olması psikolojik sağlığı ölçen ölçeklerin farklılığından veya ölçeklerin uygulandığı örneklemelerin özelliklerinden kaynaklanmış olabileceği ifade edilebilir.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik sağlıkları medeni durum, brans, yaş, eğitim durumu ve çalıştıkları okul kademesi değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermezken; cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Erkek öğretmenlerin psikolojik sağlıkları kadın öğretmenlerden daha yüksek bulunmuştur. Elsel (2019) tarafından yapılan araştırmada cinsiyet değişkeni anlamlı bir farklılık göstermiştir. Yetişkin kadınların özgüven ve psikolojik sağlık düzeylerinin yetişkin erkeklerden anlamlı bir şekilde yüksek olduğu bulunmuştur. Demir (2018) tarafından 279 kişi üzerinde yapılan araştırmada ise psikolojik sağlığın erkeklerde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Elsel (2019) tarafından yapılan araştırmada psikolojik sağlığın cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir düzeyi ve mesleki kıdem değişkenleriyle ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu araştırma sonuçlarından farklı olarak Gönen (2020) tarafından yapılan araştırmada psikolojik sağlığın cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir. Bu çalışmada erkek öğretmenlerin psikolojik sağlıklarının kadın öğretmenlerden yüksek çıkması, kadınların daha duygusal yapıya sahip olmaları, toplumda da kadınların bu biçimde görülmesi, kadından beklenti ve sorumlulukların fazla olması bu durumun nedeni olarak açıklanabilir.

Bu araştırmada öğretmenlerin kendini işe verme düzeyleri yüksek düzeyde bulunmuştur. Köse ve Uzun (2018), Uzun (2019), Atçioğlu ve Köse (2018) tarafından yapılan araştırmalarda da öğretmenlerin, kendini işe verme düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. May, Gilson ve Harter (2004) tarafından çalışanların kendilerini işe vermelerinde rol oynayan üç psikolojik durumu incelemişlerdir. Bunlar; öz bilinç, psikolojik güven algısı ve psikolojik anlamlılık. Bu üç durumun kendini işe verme ile doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Hakanen ve Schaufeli (2012) tarafından yapılan araştırmada ise kendini işe verenlerin depresif belirtilerden kendilerini koruyabildikleri, işle ilgili mutluluğun genele yayıldığını desteklemektedir. Kendini işe verme düzeylerinin yüksek çıkması, öğretmenlerin adanmışlık içerisinde olduklarının, mesleklerine yoğunlaştıklarının bir ifadesi olarak düşünülebilir.

Bu araştırmada öğretmenlerin kendini işe verme düzeyleri cinsiyet, medeni durum, brans, yaş, eğitim durumu ve çalıştıkları okul kademesi değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermezken; kıdem ve brans değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir. Köse ve Uzun (2018) tarafından yapılan araştırmada da öğretmen görüşlerinin brans ve görev yapılan okul kademesi yönünden anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Uzun (2019) tarafından yapılan araştırmada da öğretmenlerin, kendini işe vermeye ilişkin görüşleri cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu ve hizmet süresi değişkenleri bakımından farklılaşmazken, brans ve öğretim kademesi değişkenleri bakımından farklılık göstermiştir. Ugwu (2013) tarafından yapılan araştırmada yaş değişkeni bakımından anlamlı olarak farklılaşmazken, cinsiyet değişkeni bakımından erkekler kadınlara göre kendini işe verme düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Agyemang ve Ofei (2013) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmenlerin kendini işe verme düzeyleri hizmet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Öğretmenlerin kendini işe vermelerinin brans değişkeni açısından farklılık göstermesi, ilköğretim sınıf öğretmenlerinden akademik beklentinin az olması sebebiyle daha az baskı hissetmeleri, kendilerini daha rahat işlerine verebildiklerinin nedeni olarak görülebilir. Kıdemi yüksek olan öğretmenlerin kendini işe vermelerinin daha yüksek olması, öğretmenlerin öğretmenliğin ilk yıllarında tecrübelerinin azlığı, işlerine yoğunlaşamamaları, uyum vb. nedenlerden kaynaklanabileceği ifade edilebilir.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik sağlımlıkları ile kendini işe verme düzeyleri arasında pozitif ve düşük seviyede ilişki bulunmuştur. Damran Akyıldırım (2017) tarafından 148 kişi üzerinde yapılan araştırmada, tüm değişkenler arasındaki korelasyonlara bakılarak; benlik saygısı, algılanan sosyal destek ve psikolojik sağlımlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Psikolojik tedavi görenlerin, tedavi görmeyenlere göre psikolojik sağlımlık puanlarının ortalaması daha düşük bulunmuştur. Gönen ve Koca Ballı (2020) tarafından 260 öğretmen üzerinde yapılan araştırmada da özel okullarda çalışan öğretmenlerin psikolojik sağlımlıkları ve iş doyumlarının mesleki tükenmişlik üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır. Ayrıca yapılan basit ve çoklu doğrusal regresyon analizleri sonucunda; psikolojik sağlımlık ve iş doyum alt boyutlarında içsel doyum ve dışsal doyumun tükenmişlik üzerinde rol oynadığı görülmüştür.

Öneriler

1. Bu araştırmada öğretmenlerin psikolojik sağlımlıkları ile kendini işe verme düzeyleri arasında pozitif ve düşük seviyede ilişki bulunmuştur. Bu konuda öğretmenlerin psikolojik sağlımlıklarını artırmak amacıyla etkinlikler düzenlenebilir, psikolojik sağlımlığa yönelik grup rehberliği programları, psikoeğitim programları yapılabilir.
2. Bu araştırmada öğretmenlerin kendini işe verme düzeyleri cinsiyet, medeni durum, branş, yaş, eğitim durumu ve çalıştıkları okul kademesi değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermezken; kıdem ve branş değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin kendini işe vermeleri konusunda yapılacak nitel çalışmalarla (gözlem, görüşme, odak grup görüşmesi, doküman analizi vb.) bu konu derinlemesine araştırılabilir.
3. Öğretmenler üzerinde gerçekleştirilen bu çalışmanın katılımcılarını Kahramanmaraş ili merkez ve ilçelerinde bulunan resmi ve özel anaokulu, ilkokul, ortaokul, liselerde çalışan öğretmenlerden oluşmaktadır. Yapılacak diğer araştırmalarda farklı illerden öğretmenler üzerinde yapılabilir.
4. Bu çalışmada öğretmenlerin psikolojik sağlımlıkları ile kendini işe verme düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Başka bir çalışmada öğretmenlerin psikolojik sağlımlıkları ile mutluluk, öz yeterlik, tutum, kişilik vb. değişkenlerle ilişkisi üzerinde araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Agyemang, C.B. & Ofei, S.B. (2013). Employee work engagement and organizational commitment: a comparative study of private and public sector organizations in Ghana, *European Journal of Business and Innovation Research*, 1 (4), 20-33.

Atçioğlu, E. & Köse, A. (2018). The relationship between the levels of teachers' and administrators' work engagement and the effectiveness of the schools, *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 9 (32), 915-947.

Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Damran Akyıldırım, P. (2017). *Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı algılanan sosyal destek ve psikolojik sağlımlık arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Demir, T. (2018). *Sağlık çalışanlarında algılanan stres, psikolojik sağlımlık ve bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeyini yordama gücü*, Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Demren, H. H. (2020). *112 acil sağlık hizmetleri personelinde psikolojik sağlımlık ve sosyo-demografik değişkenlerin işe bağlılıkla ilişkisi*, Yüksek lisans tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Doğan, T. (2015). Kısa psikolojik sağlımlık ölçeğinin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93-102.

Elsel, D. (2019). *Yetişkin bireylerin özgüvenleri ile psikolojik sağlımlık düzeyleri arasındaki ilişki*, Yüksek lisans tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Gönen, T. (2020). *Özel okullarda çalışan öğretmenlerin psikolojik sağlamlıkları ve iş doyumlarının mesleki tükenmişlik düzeylerine etkisi: Mardin ili örneği*, Yüksek lisans tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Hakanen, J.J & Schaufeli, W.B. (2012). Do burnout and work engagement predict depressive symptoms and life satisfaction? a three-wave seven-year prospective study, *Journal of Affective Disorders*,141,414-424.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Köse, A. (2015). *İşe angaje olma ile örgütsel destek algısı ve örgüt iklimi arasındaki ilişki (Kahramanmaraş ili örneği)*, Doktora tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Köse, A. (2016). The impact of demographic features on teachers' work engagement, *Turkish Journal of Education*, 5 (4),255-264.

Köse, A. & Uzun, M. (2018). The relationship between work engagement and perceived organizational justice. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(3), 483-528.

May, D.R., Gilson, R.L. & Harter, L.M. (2004). The psychological conditions of meaningfulness, safety and availability and the engagement of the human at spirit at work, *Journal of Occupational and Organizational Psychology*,77, 11-37.

Oktan, V. (2008). *Üniversite sınavına hazırlanan ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*, Doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Öncel, L. (2007). Öğretmenlerin işleriyle bütünleşme düzeylerinin performansları ve iş yerlerinden ayrılma niyetleriyle ilişkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.

Roozeboom, M. B., & Schelvis, R. (2014). Work engagement: drivers and effects. http://oshwiki.eu/wiki/Work_engagement:_drivers_and_effects adresinden 01.01.2021 tarihinde erişilmiştir.

Schaufeli, W. B., 2012. Work engagement what do we know and where do we go, *Romanian Journal of Applied Psychology*, 14 (1), ss. 3-10.

Ugwu, F. O. (2013). Work engagement in Nigeria: adaptation of the Utrecht work engagement scale for Nigerian samples, *International Journal of Multidisciplinary Academic Research*, 1(3),16-26.

Uzun, M. (2019). *Yöneticilerin kullandıkları örgütsel güç kaynakları ile öğretmenlerin kendini işe vermeleri arasındaki ilişki (Kahramanmaraş ili örneği)*, Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.